

Ministerieel besluit tot voorlopige opheffing van de bescherming als monument van een dorpswoning in Gent (Drongen)

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.2.1, 3°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 2 oktober 2019 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 8, §1, 2°.

Procedurestappen en vormvereisten

Dit besluit kwam tot stand volgens de procedurestappen en de vormvereisten, beschreven in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.2.3 tot en met 6.2.5;

De volgende procedurestappen en vormvereisten zijn vervuld:

- de opheffing van de bescherming als monument werd onderzocht;
- de bevindingen van het onderzoek zijn opgenomen in een opheffingsdossier;
- advies over de opheffing van de bescherming van het onroerend goed werd gevraagd aan de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed op 21 december 2023;
- de behandeling van het advies is opgenomen als bijlage 3 bij dit besluit.

Motivering

De aanpalende dorpswoning bij de Hofstede In Sint-Anthone, Drongenplein 15, 16-16A in Gent (Drongen) werd op 28 juli 1983 beschermd als monument bij ministerieel besluit, omwille van het algemeen belang. Dit besluit werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 14 januari 1984.

De Hofstede In Sint-Anthone werd reeds op 13 juni 1975 beschermd als monument bij koninklijk besluit omwille van het algemeen belang. De Stad Gent vroeg in 1980 de bescherming aan van de aanpalende dorpswoning bij de Hofstede In Sint-Anthone, om het geheel te vrijwaren. Beide gebouwen vormden immers aanvankelijk één geheel.

Het algemeen belang gevormd door de erfgoedwaarden wordt in het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML) van 9 november 1982 als volgt gemotiveerd:

- de historische waarde:
"als in kern 17de-eeuwse eenlaagse dorpswoning, aansluitend en constructief één geheel uitmakend met de beschermde herberg Sint-Anthone, met onder het

gevelpleisterwerk verborgen witstenen vensternebben en inwendig achter pleisterwerk bewaarde 17de-eeuwse balkenlagen.”

De Hofstede In Sint-Anthone werd in 1978 ingrijpend gerestaureerd, waarbij het verankerde zand- en baksteenbouw werd hersteld. De doorlopende gevelordonnantie van de lijstgevels met doorlopende plint en cordonlijst werd hierdoor verbroken.

Op 13 augustus 2013 werd vastgesteld dat er wijzigingen plaatsvonden aan het exterieur van de dorpswoning, gelegen Drongenplein 15, waarbij de gevel en de rolluikkasten zwart geschilderd werden. Na overleg met het agentschap Onroerend Erfgoed werd de gevel opnieuw wit geschilderd.

Artikel 6.2.1, 3° van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 staat de gehele of gedeeltelijke wijziging of opheffing van een bescherming omwille van het algemeen belang toe. De parlementaire voorbereiding stelt daarbij het volgende: "door een wijzigende context kan het algemeen belang immers geëvolueerd zijn ten opzichte van het algemeen belang ten tijde van de bescherming”.

In functie van een algemene evaluatie van het beschermd bestand in Vlaanderen die als doelstelling heeft om een dynamische selectie van de essentiële en representatieve getuigen van het leven in Vlaanderen te vrijwaren, wordt het beschermd erfgoed getoetst aan de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde.

De evaluatie van het beschermde bestand in Vlaanderen is gebaseerd op:

- de erfgoedwaarde zoals vermeld in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 2.1, 26°: de archeologische, architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologische, technische, ruimtelijk-structurerende, sociale, stedenbouwkundige, volkskundige of wetenschappelijke waarde waaraan onroerende goederen hun huidige of toekomstige maatschappelijke betekenis ontleenen;
- de vijf selectiecriteria die gehanteerd worden in functie van bescherming en die het afwegingskader vormen om het onroerend erfgoed te waarderen:
 - 1° zeldzaamheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed uitzonderlijk voorkomt in relatie met de geografische context, de historische context, het type of het oeuvre;
 - 2° herkenbaarheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een goed leesbare uitdrukking is van zijn oorspronkelijke functie, uitzicht of vormgeving, of van een belangrijke fase in de latere ontwikkeling daarvan;
 - 3° representativiteit: geeft aan in hoeverre het onroerend goed typerend is voor een geografische of historische context of een welbepaalde type of een bepaald oeuvre;
 - 4° ensemble: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een sterke samenhang vertoont tussen de verschillende elementen;
 - 5° context: geeft aan in hoeverre er tussen het onroerend goed en zijn directe of ruimere omgeving een sterke visuele of inhoudelijke relatie is.

Voor de evaluatie van de erfgoedwaarden van het beschermde goed zijn de historische waarde en architecturale waarde relevant: de dorpswoning sluit wat betreft typologie, bouwperiode en ontwerpstyl aan bij een dorpswoning in landelijke dorpscontext uit de 17de eeuw. Ondanks de 19de-eeuwse aanpassingen, achtte men de dorpswoning op het ogenblik van bescherming, net zoals de gerestaureerde herberg In Sint-Anthone, nog voldoende herkenbaar als verankerde bak- en zandsteenbouw.

De evaluatie van de erfgoedwaarden van de dorpswoning, Drongenplein 15, 16-16A in Gent (Drongen) op basis van de erfgoedwaarden en huidige criteria voor bescherming is als volgt:

1° zeldzaamheid: dorpswoningen in landelijke context uit de 17de eeuw zijn een relatief zeldzaam erfgoedtype in Vlaanderen. In de wetenschappelijke inventaris zijn 50 erfgoedobjecten opgenomen voor dorpswoningen met één of meerdere erfgoedkenmerken uit de 17de eeuw, waarvan acht beschermd als monument. Het beschermde goed is bijgevolg zeldzaam op Vlaams niveau (historische waarde). In Vlaanderen zijn echter beter bewaarde en meer herkenbare voorbeelden van dorpswoningen uit de 17de eeuw beschermd als monument.

Indien rekening houdend met de functie van de aanpalende Hofstede In Sint Anthone waar voorliggende dorpswoning deel van uitmaakte, dient eveneens de typologie 'herbergen' in rekenschap gebracht worden. Hierbij blijken 178 herbergen en dorpswoningen uit de 17de eeuw opgenomen in de wetenschappelijke inventaris onroerend erfgoed, waarvan 78 beschermd als monument. Het beschermde goed is in dit opzicht slechts relatief zeldzaam op Vlaams niveau.

In beide gevallen kan echter geconcludeerd worden dat de opheffing van de bescherming als monument van de dorpswoning, Dorpsplein 15, 16-16A in Drongen geen hiaat vormt in het beschermde bestand in Vlaanderen.

2° herkenbaarheid: de dorpswoning aanpalend aan de Hofstede In Sint-Anthone in de dorpskern van Drongen was op het ogenblik van bescherming in 1983 weinig herkenbaar als 17de-eeuwse verankerende bak- en zandsteenbouw door de vele aanpassingen aan het exterieur, waaronder het bepleisteren van de lijstgevel in de 19de eeuw. Ook de achtergevel werd meermaals aangepast en zou grotendeels in het begin van de 20ste eeuw zijn heropgebouwd. Door de historiserende restauratie van de Hofstede In Sint-Anthone in 1978 werd de eenheid met de aanpalende dorpswoning verbroken. De aaneensluitende bebouwing van s, in de kern 17de-eeuwse dorpswoningen aan Drongenplein, die in oorsprong constructief deel uitmaakten van de Hofstede In Sint-Anthone, is hierdoor niet langer herkenbaar als geheel. Latere aanpassingen aan de gevel van de dorpswoning, gelegen Drongenplein 15, zoals het overschilderen van de rolluikkasten, de kroonlijst en de geschilderde plint in imitatie-zandsteen, hebben de herkenbaarheid van het geheel bijkomend aangetast. Door de verschillende aanpassingen aan de achtergevels is het geheel vanuit de Vierhekkensstraat (vroegere Bredestraat) allerminst herkenbaar als een historisch aaneensluitende bebouwing van eenlaagse dorpswoningen aan Drongenplein.

Op een niet nader te bepalen tijdstip werd de dorpswoning, gelegen Drongenplein 16-16A, ingericht als kantoorruimte. Het interieur werd hierbij sterk aangepast, waarbij de planindeling werd gewijzigd door toevoeging van beglaasde tussenwanden en de zoldering voorzien werd van een verlaagd plafond dat enkel de moerbalken zichtbaar laat. Ook de vloer- en wandafwerking werden volledig vernieuwd, evenals een belangrijk aandeel van het binnen- en buitenschrijnwerk. Ondanks het behoud van een aantal oorspronkelijke interieurelementen en constructieve onderdelen is het interieur door de nieuwe afwerkingslagen en constructieve ingrepen nog weinig herkenbaar als een historisch interieur.

De dorpswoning, gelegen Drongenplein 15, werd op een niet nader te bepalen tijdstip uitgebaat als horecazaak. Ook hier onderging het interieur ingrijpende aanpassingen. Op heden resteren slechts enkele moerbalken. Het huidige café-interieur is allerm minst herkenbaar als een historisch interieur.

Door de ingrijpende historiserende restauratie van 1978 van de Hofstede In Sint-Anthone en latere aanpassingen is het geheel van de aaneensluitende dorpswoningen aan Drongenplein niet langer voldoende herkenbaar voor bescherming als monument op Vlaams niveau (historische en architecturale waarde).

3° representativiteit: de Hofstede In Sint-Anthone met aanpalende dorpswoning, Drongenplein 15, 16-16A en 17 in Gent (Drongen), is representatief voor de historische bebouwing van het landelijke dorp in de 17de eeuw, dat gekenmerkt wordt door de aanwezigheid van dorpswoningen, herbergen of hofstedes en boerenhoven. Het goed werd echter op een niet nader te bepalen ogenblik opgesplitst in drie afzonderlijke wooneenheden, waarbij het zijn oorspronkelijke functie als hofstede of herberg en zetel van de vierschaar verloor. De bestemming als dorpswoning en opdeling in afzonderlijke wooneenheden ging gepaard met wijzigingen aan de oorspronkelijke planindeling. De dorpswoning, Drongenplein 15, 16-16A, heeft op heden geen erfgoedkenmerken en -elementen die nog verwijzen naar de oorspronkelijke functie (historische waarde).

4° ensemble: De dorpswoning, Drongenplein 15, 16-16A in Gent (Drongen), maakte in oorsprong onderdeel uit van de oude herberg In Sint-Anthone en behoorde tot de in de kern 17de-eeuwse eenlaagse bebouwing aan noordelijke zijde van Drongenplein. In oorsprong ging het constructief om één geheel, wat onder meer blijkt uit de doorlopende zandstenen plint. Ook de later aangebrachte gevelafwerking met doorgetrokken cordonlijst en het uniform buitenschrijnwerk van rolluikkasten en dakkapellen accentueerde het bescheiden ensemble. Op een niet nader te bepalen ogenblik werd de oude hofstede opgesplitst in drie afzonderlijke eenheden. Door de ingrijpende historiserende restauratie van de Hofstede In Sint-Anthone in 1978 ging de eenheid van de drie aansluitende eenlaagse dorpswoningen met bepleisterde lijstgevels verloren. Het herstel van de verankerde bak- en zandsteenbouw deed de uniforme gevelbepleistering en -afwerking van de aaneensluitende dorpswoningen teniet. Ook latere wijzigingen aan het exterieur van onder meer de dorpswoning, Drongenplein 15, zoals het overschilderen van de rolluikkasten, de kroonlijst en de geschilderde plint in imitatie-zandsteen, deden afbreuk aan het ensemble. Ondanks het behoud van een aantal oorspronkelijke interieurelementen in de dorpswoning, Drongenplein 15, 16-16A is het interieur van het geheel grotendeels vernieuwd. Door de opsplitsing in drie afzonderlijke eenheden en bestemming als kantoor, handels- en horecazaak is al ruime tijd niet langer sprake van een ensemble. Door de verschillende aanpassingen en opeenvolgende aanbouwen aan de achtergevels van de dorpswoningen, vormt het geheel zoals waarneembaar vanuit de Vierhekkensstraat (vroegere Bredestraat), niet langer een ensemble.

De dorpswoning, Drongenplein 15, 16-16A vormt noch als een op zichzelf staande geheel, noch als onderdeel van de aaneensluitende eenlaagse bebouwing met 17de-eeuwse kern een historisch geheel waarvan het ensemble toereikend is voor bescherming als monument op Vlaams niveau (historische en architecturale waarde).

5° context: de dorpswoning, Drongenplein 15, 16-16A is gelegen aan noordelijke zijde van Drongenplein tegenover de Parochiekerk Sint-Gerulfus en de Norbertijnenabdij,

beide beschermd als monument. Drongenplein behield als met linden beboomd dorpsplein haar karakteristieke aanleg en werd met inbegrip van het oorlogsmonument en de leilindenbeplanting beschermd als monument. Ondanks verschillende aanpassingen en verbouwingen in de tweede helft van de 20ste eeuw, is de karakteristieke bebouwing aan Drongenplein nog afleesbaar. Een aantal dorpswoningen of herbergen zijn opgenomen in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed, namelijk de Herberg Sint-Huijbrecht met stokerij en brouwerij en de Ammanije.

De dorpswoning, Drongenplein 15, 16-16A is gelegen in een historisch waardevolle omgeving in de dorpskern van Drongen. De meest waardevolle bouwkundige elementen in het dorpscentrum van de landbouwgemeente van de parochie Sint-Gerulfus zijn beschermd als monument. Het plein met haar traditioneel gesnoeide lindebomen is afzonderlijk beschermd als monument. De context van de dorpswoning is bijgevolg waardevol op Vlaams niveau (historische en architecturale waarde).

De hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde hebben geleid tot een gewijzigde situatie of context waarin de erfgoedwaarden onvoldoende zijn voor een bescherming van de aanpalende dorpswoning bij de Hofstede In Sint-Anthone in Gent (Drongen) als monument. De vrijwaring van de erfgoedwaarden middels een bescherming als monument is niet langer vereist omwille van het algemeen belang.

De bescherming als monument van de dorpswoning, Drongenplein 15, 16-16A in Gent (Drongen) wordt opgeheven omwille van het algemeen belang.

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING,
WONEN EN ONROEREND ERFGOED BESLUIT:

Artikel 1. Het besluit van de Vlaamse Regering van 28 juli 1983 tot bescherming van de aanpalende woning bij de herberg In Sint-Anthone in Drongen als monument, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 14 januari 1984, wordt voorlopig geheel opgeheven.

Art. 2. Het beschermde goed, de aanpalende dorpswoning bij de Hofstede In Sint-Anthone, Drongenplein 15, 16-16A in Gent (Drongen), waarvan de bescherming als monument voorlopig wordt opgeheven, bevindt zich op de percelen met de volgende kadastrale gegevens: Gent, 27ste afdeling, sectie B, perceelnummers 337N (deel) en 338B (deel).

In het beschermingsbesluit van 13 juni 1975 wordt dit omschreven als: de aanpalende woning bij de herberg Sint-Anthone, gelegen Dorp 10, te Gent (Drongen) bekend ten kadaster: Gent, 2e afdeling, sectie B, perceelnummer 337G en 338A.

Het plan met de aflijning en de plaats van de aanplakking van het bericht over het openbaar onderzoek is opgenomen als bijlage 1 bij dit besluit.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van het beschermde onroerend goed waarvan de bescherming voorlopig wordt opgeheven, wordt als bijlage 2 bij dit besluit gevoegd.

Brussel, 14/04/24

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Getekend door: Matthias Diependaele (Si)
Getekend op: 2024-04-14 09:45:50 +02:00
Reden: Ik keur dit document goed

Matthias DIEPENDAELE